

**AINEKOHTAINEN
OPETUSSUUNNITELMA
POP JAZZ LAULU**

Porvoon kaupungin sivistyslautakunta 12.3.2019
Päivitetty 1.8.2023

POPJAZZ-LAULU

VALMENTAVA LAULUNOPETUS (JUNIORILAULU)

Valmentava laulunopetus, juniorilaulu, on suunnattu 12–16-vuotiaille nuorille ja toteutuu yksilöopetuksena tai pienessä ryhmässä.

Tavoitteet

- tutustutaan omaan ääneen instrumenttina
- pyritään luomaan turvallinen ja kannustava ilmapiiri
- tutustutaan laulun peruselementteihin
- pyritään antamaan terveellisen äänenkäytön työkalut
- pyritään antamaan valmiudet jatkaa laulun opiskelua äänenmurroksen jälkeen joko klassisen tai popjazz-laulun perinteen mukaisesti
- laulamisen ilo
- rohkaistaan kokeilemaan pienimuotoista improvisointia ja sävellystä

POPJAZZ-LAULUN PERUSOPINNOT

Perustaso 1

Tavoitteet:

- Tasaisesti koko laajuudeltaan soiva ääni, alhaalta ylös ja ylhäältä alas. Laajuuden on oltava vähintään undesimi (11)
- Sävelpuhtaus
- Tärkeiden perustyylien tyypillisten ilmiöiden hallinta sekä tyylin mukainen fraseeraus (rytmisen istuvuus)
- Selkeä artikulointi
- Fraasikokonaisuuksien hallinta
- Tekstin luonteva tulkinta
- Improvisoinnin perustaidot
- Äänifysiologian perusteiden tiedollinen hallinta
- Vaivaton esiintyminen

Sisältö:

- Fysiologinen laulutapahtuma sekä psykofyysisen kokonaisuuden ymmärtäminen, lauluasento
- Rentouden vaikutus ääneen, laulamiseen, hengitykseen ja tukeen
- Hengitys ja tuki
- Oma ääni, resonanssi ja sointi
- Artikulaatio; äänteiden muodostaminen ja sointi

- Vieraan kielen ääntäminen. Kieliä tulisi olla vähintään kaksi: englanti ja suomi/ruotsi
- Ääniharjoitukset; lämmittely, äänenmuodostus sekä laulutekniikan harjoittaminen
- Asteikkojen hallinta; duurit ja mollit 3# ja #b asti, luonnolliset, harmoniset ja melodiset mollit sekä bluesasteikko
- Prima vista -harjoitukset, 4–8 tahtia ilman sanoja. Melodia voi liikkua asteittain, terssihyppynä sekä kolmisointuna ylös ja alas
- Tahtiosoitukset 4/4, 3/4, 12/8, tasajakoinen, kolmimuunteinen, koko-, puoli-, 1/4-, 1/8-, 1/16-nuotit ja vastaavat tauot
- Teksti-, melodia- ja rytmianalyysit
- Nuottikuvasta irtautuminen; yksinkertaista melodian ja rytmin muuntelua, improvisoinnin alkeet
- Laulajien kuuntelu, katselu ja analysointi
- Laulun suhde säestykseen
- Mikrofonin käyttö
- Esiintyminen
- Spiikkaus, laulajan rooli bändissä

Ohjelmisto:

- 1–4 kansanlaulua, kotimaisia ja ulkomaisia. Ohjelmistoon soveltuvat myös kansanlaulunomaiset kappaleet, kuten esim. lastenlaulut
- 2–4 kappaletta musiikkiteatterin alueelta (esim. musikaali, animaatio, cabaret, musiikinäytelmä ja elokuva). Kappaleet tulee esittää selvästi tunnistettavan roolihahmon persoonan ja tilanteen kautta (tunnussävelmät eivät sovellu)
- 2–4 kappaletta rock- ja rhythm & blues -musiikin alueilta (esim. pop, rock, country, folkrock, tamla motown) 1950- ja 1960- luvuilta, tai saman ajan hengen mukaisia sävellyksiä
- 3–4 kotimaista ja ulkomaista iskelmää 1960-luvulta (tai aikaisemmin), joista kolme kappaletta tulisi olla valssi, tango sekä foxtrot. Muita voisi olla beat, trioli-beat, jenkka tai humppa. Ne tulee esittää alkuperäisellä tyyllillä fraseeraten
- 2–4 kappaletta blues- ja jazzmusiikin alueilta (blues, dixieland, New Orleans, swing). Kappaleet tulee olla kyseisten tyylien varhaistuotantoa tai saman ajan hengen mukaisia

Ohjelmistoon tulisi sisällyttää lisäksi 5–10 vapaavalintaisia kappaleita esim. nykypäivän lauluja, laulelmia tai omia sävellyksiä. Harjoitettu ohjelmisto tulisi olla vähintään 15 kappaletta.

Tasosuoritus

Tekninen osa:

- Prima vista -laulu ilman sanoja tai vaihtoehtoisesti säveltapailupaja (3 kertaa 90 minuuttia ryhmäopetusta)

Lautakunta: oma opettaja sekä yksi kuuntelija. Oppilas osallistuu arviointiin.

Taiteellinen osa:

- Tasosuorituksessa esitetään yksi kappale kultakin osa-alueelta (yhteensä viisi kappaletta), joiden tulee olla tempoiltaan vaihtelevia. Tämän lisäksi oppilaalla on mahdollisuus esittää ylimääräinen vapaavalintainen bonus-kappale harjoitetusta ohjelmistosta
- Vähintään yksi laulu esitetään äidinkielellä
- Tasosuoritus tehdään konsertin muodossa

Ohjelma esitetään ulkoa pääsääntöisesti bändin säestyksellä (vähintään trio: piano/kitara, basso ja rummut)

Lautakunta: oma opettaja, puheenjohtaja sekä 1–2 muuta jäsentä. Oppilas osallistuu arviointiin.

Perustaso 2

Tavoitteet:

- Perustasossa 1 edellä määritellyt tavoitteet
- Tasaisesti koko laajuudeltaan soiva ääni, alhaalta ylös ja ylhäältä alas; laajuuden vähintään duodesimi (12)
- Kaksi- ja moniäänisyys; yhtye- ja taustalaulu
- Musiikin hahmotusaine 2 tasoisen prima vista -laulun hallinta
- Valmiudet jatko-opintoihin

Sisältö:

- Perustasossa 1 kuvattu sisältö
- Prima vista -harjoitukset, 8–16 tahtia tekstillä
- Asteikot; duurit ja mollit 6# ja 6b asti, blues- sekä pentatoninen duuri- ja molliasteikko
- Kaksi- ja moniäänisyys; terssi- ja kvinttistemmat

Ohjelmisto:

- 1–4 kotimaista ja/tai ulkomaista kansanlaulua, laulelmaa tai maailmanmusiikkia. Ohjelmistoon soveltuvat myös kansanlaulunomaiset kappaleet, kuten esim. lastenlaulut
- 2–4 kappaletta musiikkiteatterin alueelta (esim. musikaali, animaatio, cabaret, musiikinäytelmä ja elokuva). Kappaleet tulee esittää selvästi tunnistettavan roolihahmon persoonan ja tilanteen kautta (tunnussävelmät eivät sovellu)
- 4 kappaletta rock- ja rhythm & blues -musiikin alueilta (esim. pop, rock, country, folkrock, motown, progressiivinen rock, disco) 1960- ja 1970-luvuilta, tai saman ajan hengen mukaisia sävellyksiä
- 3–4 kotimaista ja ulkomaista iskelmää 1960- ja 1970-luvuilta (tai aikaisemmin), joista kolme kappaletta tulisi olla bossa nova, cha-cha ja beguine; esitetään alkuperäisellä tyyllillä fraseeraten
- 2–4 kappaletta blues- ja jazzmusiikin alueilta (blues, dixieland, New Orleans, swing, jazzballadi)

Ohjelmistoon tulisi sisällyttää lisäksi 5–10 vapaavalintaisia kappaleita esim. nykypäivän lauluja, laulelmia tai omia sävellyksiä. Harjoitettu ohjelmisto tulisi olla vähintään 17 kappaletta.

Tasosuoritus:

Tekninen osa:

- Prima vista -laulu sanoilla ja pianosäestyksellä tai vaihtoehtoisesti säveltapailupaja (3 kertaa 90 minuuttia ryhmäopetusta)

Lautakunta: oma opettaja ja yksi jäsen. Oppilas osallistuu arviointiin.

Taiteellinen osa:

- Tasosuorituksessa esitetään yksi kappale kultakin osa-alueelta (yhteensä viisi kappaletta), joiden tulee olla tempoiltaan vaihtelevia, tämän lisäksi oppilaalla on mahdollisuus esittää 2 ylimääräistä vapaavalintaista bonus-kappaletta harjoitetusta ohjelmistosta.
- Ohjelma esitetään ulkoa pääsääntöisesti bändin säestyksellä (vähintään trio: piano/kitara, basso ja rummut).
- Vähintään yksi laulu esitetään äidinkielellä.
- Tasosuoritus tehdään konsertin tai matinean muodossa.
- Tasosuoritukseen sisältyy prima vista -osuus sanoilla ja säestyksellä, joka suoritetaan ennen varsinaista tasosuoritusta erillisessä tilaisuudessa.
- Lautakunta: oma opettaja, puheenjohtaja sekä 1-2 muuta jäsentä. Oppilas osallistuu arviointiin.

POPJAZZ LAULUN SYVENTÄVÄT OPINNOT

Tavoitteet:

- Tasaisesti koko laajuudeltaan soiva ääni, alhaalta ylös ja ylhäältä alas vähintään oktaavi ja seksti
- Sävelpuhtaus
- Tärkeiden perustyylien tyypillisten ilmiöiden hallinta sekä tyylin mukainen fraseeraus (rytmisen istuvuus)
- Selkeä artikulointi eri kielillä
- Fraasikokonaisuuksien hallinta ja niiden käyttö tulkinnallisina keinoina
- Tekstin tulkinta ja istuvuus tyylin mukaisesti
- Luonteva esiintyminen
- Äänen eri sävyjen käyttö tulkinnallisina tehokeinoina
- Kyky muunnella melodioita tyylin edellyttämällä tavalla ja improvisoida soolo selkeisiin jazzstandardeihin
- Kaksi- ja moniääniset stemmat myös laajemmissa intervaleissa
- Dynamiikan mahdollisuuksien huomioiminen, kokonaisdynamiikan lisäksi myös aksentointi, legato, rytmiset painot ja tauot
- Prima vista -laulun hallinta

Sisältö:

- Laulutekniikkaharjoituksia (mm. hengitys, tuki, resonanssi, artikulaatio, äänen sijoitus ja sävy)
- Asteikot edellisten lisäksi; kromaattista ja kokosävelasteikkoa sekä nelisointuja muunnosävelineen
- Kaksi- ja moniäänisyys: laulua lauluyhtyeessä (duo, trio, kvartetti tai laajempi yhtye).
- Melodian ja rytmin muuntelua tekstiä käyttäen sekä scat-improvisointia kappaleen harmoniaan ja rytmiikkaan perustuen; erilaisia scat-tavuja (pitkät, lyhyet, pehmeät, kovat) sekä rytmiset korostukset improvisoinnin välineenä (rytminen alleviivaus, konsonantit korostajina ja stoppareina, aksentointi)
- Mikrofonin käyttö ja säätö; PA-laitteeseen tutustuminen
- Erilaisten tyylien ja laulajien kuuntelu, katselu ja analysointi
- Laulun suhde säestykseen
- Laulajan rooli erilaisissa yhteyksissä; solistina erilaisissa kokoonpanoissa, kuorossa, lauluyhtyeessä, taustalaulajana sekä bändiliiderinä
- Esiintyminen, spiikkien harjoittelu (ajoitus, ennalta miettiminen, tilanteeseen reagointi)

Ohjelmisto:

- 5–10 kotimaista ja ulkomaista iskelmä; perinteistä iskelmämusiikkia monipuolisesti eri aikakausilta 1980-luvulta (tai vanhempaa) nykypäivään; esim. letkajenkka, humppa, tango, samba, bolero
- 5–10 kappaletta musiikkiteatterin alueelta (esim. musikaali, animaatio, cabaret, musiikinäytelmä ja elokuva). Kappaleet tulee esittää selvästi tunnistettavan roolihaamon persoonan ja tilanteen kautta (tunnussävelmät eivät sovellu)
- 5–10 kappaletta rock musiikin alueelta (esim. pop, rock, country rock, folk rock, heavy rock, disco). Kappaleiden tulee olla 1970-luvulta nykypäivään. Ne tulee esittää alkuperäisellä tyylillä fraseeraten.
- 5–10 kappaletta rhythm & blues -musiikin alueelta (esim. blues, rhythm & blues, funk, soul) 1970-luvulta nykypäivään. Ne tulee esittää alkuperäisellä tyylillä fraseeraten
- 5–10 kappaletta jazzmusiikin alueelta: sekä balladi- että swingstandardien mukaisia. Kappaleiden tulee olla eritempoisia. Swingeihin tulee laulaa improvisoitu scat-soolo
- 5–10 kappaletta vapaavalintaista kappaletta

Ohjelmiston tulee sisältää vähintään 5 kappaletta kultakin osa-alueelta, kokonaisuudessaan vähintään 30 kappaletta. Ohjelman tulisi sisältää suomen-, ruotsin- ja englanninkielisten kappaleiden lisäksi vieraskielisiä kappaleita (esim. italia, ranska, saksa).

Oman laulun hallintaa kehitetään edelleen, mutta sen rinnalle voi valita muitakin opintoja oppilaitoksen tarjonnan mukaan, kuten sävellys, musiikin teknologia, tuottaminen, äänittäminen, miksaus jne. tai solistinen sivuaine. Opintoihin voi kuulua myös big bandissä laulamista tai muuta yhtyelaulua isommissa produktioissa ja valmistautumista esimerkiksi musiikkiteatteriproduktioihin.

Lopputyö

Syventävien opintojen loppuksi tehdään lopputyö, jonka sisältö muotoutuu sen mukaan, mihin opiskelija aikoo suuntautua jatkossa ja mitkä hänen vahvuutensa ja kiinnostuksen kohteensa ovat. Laulun lisäksi lopputyö voi sisältää esimerkiksi sivuinstrumentin soittoa, omia sävellyksiä, itse tuotetun konsertin tai omatekoisen musiikkivideon. Opiskelija ja opettaja laativat yhdessä suunnitelman syventävistä opinnoista ja niiden tavoitteista. Lopputyön ja tämä suunnitelma hyväksytään rytmimusiikin aineryhmässä noin vuotta ennen aiottua suoritusajankohtaa. Alla oleva rakenne koskee lopputyötä, joka koostuu yksinomaan laulusta pääinstrumenttina.

Tasosuoritus:

Tekninen osa:

- Prima vista -laulu sanoilla ja pianosäestyksellä tai vaihtoehtoisesti säveltapailupaja (3 kertaa 90 minuuttia ryhmäopetusta).

Lautakunta: oma opettaja ja yksi jäsen. Oppilas osallistuu arviointiin.

Taiteellinen osa:

- Oman konsertin suunnitteleminen ja toteuttaminen opettajan opastuksella esim. teema-konsertti, kokonaisuus harjoitetusta ohjelmistosta ja/tai omia sävellyksiä. Esitettävässä ohjelmassa tulisi olla 8–10 kappaletta.
- Ohjelma esitetään ulkoa bändin säestyksellä (vähintään trio-säestys; piano/kitara, basso, rummut) konserttimuodossa.
- Lautakunta: oma opettaja, puheenjohtaja sekä 1-2 muuta jäsentä. Oppilas osallistuu arviointiin.